

Uudenmaan kuntajohtajien kannanotto liittyen maankäyttö- ja rakennuslain uudistamiseen: Kaavoitus- ja rakentamislain valmistelu on keskeytettävä

Lakiuudistuksen sisältöön ja valmisteluun liittyvistä ongelmista johtuen Uudenmaan kuntajohtajat katsovat, että kaavoitus- ja rakentamislain valmistelu on keskeytettävä. Lakiuudistuksen mahdollisen jatkovalmistelun tulee perustua nykyiseen lakiin sitä täydentämällä ja päivittämällä.

Ympäristöministeriön johdolla on käynnissä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus, joka vaikuttaa merkittävästi kuntien tehtäviin ja resursseihin sekä alueiden kehittämisedellytyksiin. Lakiluonnos uudeksi kaavoitus- ja rakentamislainsiksi oli lausunnoilla 27.9.–7.12.2021.

Lakiluonnos ei saavuta sille hallitusohjelmassa asetettuja tavoitteita. Lain kokonaisuudistus on tarpeeton ja johtaa kuntien työn ja kustannusten lisääntymiseen. Jo nyt kaavoittajien rekrytointi kuntiin on haastavaa, ja uudistuksen myötä resurssien tarve vain kasvaisi.

Resurssipula ja lisääntyvät ja monimutkaistuvat tehtävät johtavat kaavoituksen ja hankkeiden hidastumiseen, suunnittelun vaikuttavuuden vähenemiseen sekä vuosia kestävään epäselvään tilanteeseen. Uudistuksen vaikutuksia kunnille ja kuntataloudelle ei ole riittävällä tavalla tunnistettu.

Esitetylle uudistukselle ei ole valmistelussa saatu yhteistä poliittista hyväksyntää. Lausunnoilla ollut lakiluonnos oli ympäristöministeriön ehdotus, ei siis hallitusohjelman mukaisesti parlamentaarisen valmistelun tulos. Myös keskeiset lakia soveltavat viranomaiset (kunnat ja maakuntien liitot) ovat voimakkaasti kritisoineet uudistusta. Edellytykset jatkaa lain valmistelua ovatkin heikot.

Lain valmisteluajataulu on kireä. Herättää huolta, että onko niin merkittäviä muutoksia, joita kuntien palautteessa esitetään, mahdollista tehdä suunnitellussa aikataulussa. Hallituksen esitys uudeksi kaavoitus- ja rakentamislainsiksi ollaan lain valmistelusta saatujen tietojen mukaisesti viemässä eduskunnan käsiteltäväksi kesällä 2022.

Keskeiset perustelut:

- Esitetyllä uudistuksella ei yksinkertaisteta suunnittelujärjestelmää, sujuvoiteta kaavaprosesseja eikä vähennetä byrokratiaa. Sen sijaan esitys jäykistää ja sekavoittaa suunnittelujärjestelmää, kun kunnille maakuntakaavan karsimisen myötä siirretään myös ylikunnallisen suunnittelun tehtäviä. Suurimmilla kaupunkiseuduilla kuntien tehtäväksi tulee lisäksi kokonaan uusi, pakollinen ja suuritöinen suunnitelmataso, kaupunkiseutusuunnitelma.
- Esitys lisää kuntien tehtävien yksityiskohtaista sääntelyä ja työmäärää myös esimerkiksi tiedottamiseen, maapolitiikkaan ja rakentamisen lupajärjestelmään liittyen, minkä osaltaan arvioidaan kasvattavan kuntien kustannuksia. Painopiste siirtyy ennakoivasta suunnittelusta ja harkinnasta nykyistä enemmän jälkivalvonnan ja muutoksenhaun suuntaan.
- Esitys vaikeuttaa ilmaston ja kilpailukykyyn liittyvien tavoitteiden saavuttamista, sillä maakuntakaavan karsimisen myötä edellytykset suunnitella asumista, työpaikkoja, viherrakennetta, palveluita ja liikennettä seudullisena kokonaisuutena heikkenevät.